

بررسی نگرش دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی خود و رابطه‌ی آن با برخی عوامل افت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم در سال ۱۳۹۴

سمیه مومنیان^۱، اکرم عابدینی پور^{۲*}، طاهره صدیقیان^۳، لیلا طاهری^۴

دریافت: ۱۳۹۶/۰۹/۱۷ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۷/۱۳ چاپ: ۱۳۹۷/۱۲/۲۸

چکیده

زمینه و هدف: با توجه به اهمیت نگرش دانشجویان در پیشرفت و افت تحصیلی و با توجه به اینکه نگرش نسبت به رشته‌ی تحصیلی یکی از عوامل موثر بر وضعیت تحصیلی دانشجویان است. مطالعه‌ی حاضر با هدف تعیین نگرش دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی خود و رابطه آن با افت تحصیلی انجام گرفت.

روش بررسی: نوع این مطالعه توصیفی-تحلیلی بود. تعداد ۳۱۳ دانشجوی با روش نمونه‌گیری آسان وارد مطالعه شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون آماری کای اسکور، تی مستقل و آنوا و رگرسیون خطی انجام شد. سطح معناداری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها: تعداد ۳۱۳ دانشجوی در مطالعه شرکت کردند. معدل و سال دریافت دیپلم با نگرش رابطه‌ی معنادار داشت ($p < 0/05$). اختلاف نگرش بین رشته‌های مختلف معنادار بود به طوری که مثبت‌ترین نگرش مربوط به رشته‌ی پزشکی و دندان پزشکی و منفی‌ترین نگرش مربوط به رشته‌های بهداشت بود ($p < 0/001$). میزان تحصیلات پدر و واحدهای گذرانده شده نیز با نگرش ارتباط داشت ($P = 0/03$). درکل برخی از عوامل افت تحصیلی با نمره‌ی کل نگرش ارتباط داشت به طوری که هرچه نگرش مثبت‌تر، افت تحصیلی کمتر بود ($r = -0/33, p < 0/001$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش مثبت‌ترین نگرش مربوط به رشته‌ی پزشکی و دندان پزشکی و منفی‌ترین نگرش مربوط به رشته‌های بهداشت می‌باشد و ارتباط نگرش نیز با برخی از عوامل افت تحصیلی معنا دار شده است، لذا ضروری است که برنامه‌های مدونی برای تقویت نگرش نسبت به رشته و عواملی که باعث موفقیت تحصیلی می‌شود تدوین و اجرا گردد.

واژگان کلیدی: نگرش، رشته‌ی تحصیلی، افت تحصیلی.

این مقاله بدین صورت ارجاع داده شود:

Momenyan S, Abedinipoor A, Seddighian T, Taheri L. Evaluation of Attitude of Students toward Their Discipline and Its Relationship with Some Factors of Academic Failure in Students of Qom University of Medical Sciences in 2015. J Med Educ Dev. 2019; 11 (32):68-78

۱- گروه آمار زیستی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

۲- معاونت آموزشی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران.

۳- معاونت آموزشی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران.

*نویسنده‌ی مسوول: معاونت آموزشی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران. akabedinipoor@gmail.com

مقدمه

مربوطه به رشته‌ی تحصیلی خود به کار گماشته شوند و با رایجی خدمات مربوط در حیطه وظایف خود به رفع مشکلات جامعه و ارائه خدمات بهداشتی درمانی بپردازند (۵) لذا بدیهی است که با توجه به اهمیت رشته‌های بهداشتی در پیشگیری و درمان، در میان پژوهش‌های بهداشتی اطلاع از نگرش دانشجویان این رشته‌ها نسبت به آینده‌ی شغلی و ارتباط آن با عملکرد تحصیلی ارزشمند است بنابراین لازم است این نگرش‌ها و عوامل مرتبط با آن را شناخت و در جهت ارتقا حرف پزشکی و در تنظیم برنامه‌ها و سیاست گذاری‌ها بکار بست.

افت تحصیلی نیز به‌عنوان یکی از معضلات نظام‌های آموزش در کشورهای جهان باعث به هدر رفتن بسیاری از منابع می‌شود. این مساله در عرصه‌ی دانشگاه به طور محسوس مشاهده می‌شود (۶). در مورد افت تحصیلی تعابیر و تعاریف متفاوتی ارائه شده است، که وجه مشترک همه آن‌ها ناتوانی و شکست در انجام و اتمام موفقیت آمیز دوره‌ی تحصیلی رسمی است (۷). افت تحصیلی دانشجویان یکی از مشکلات عمده مراکز آموزشی عالی کشور است که نه تنها باعث اتلاف وقت و هزینه‌های جاری این مراکز می‌شود بلکه باعث ایجاد مسائل و مشکلات روحی - روانی، خانوادگی و اجتماعی برای دانشجویان نیز می‌گردد بر پایه‌ی مطالعات انجام شده این مشکل هر ساله در حال افزایش بوده به گونه‌ای که بسیاری از دانشجویان نمی‌توانند از عهده محتوی آموزشی بدون (دروس دانشگاهی) برآمده ویا آن‌ها را در موعد مقرر به اتمام رسانند (۸).

مطالعات و پژوهش‌های متعدد حکایت از آن دارند که برخی از عوامل می‌تواند منجر به افت تحصیلی در دانشجویان شود که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به عوامل شخصیتی، نگرشی، انگیزه و علاقه، احساس رضایت‌مندی، احساس تنهایی، شرایط خانواده و سلامت روانی و جسمی می‌توان اشاره کرد (۹). نتایج

موفقیت در هر کار و رسیدن به هدف نیازمند نوعی نگرش مثبت به آن عمل یا هدف می‌باشد. به طور کلی ترکیب شناخت‌ها، احساس‌ها و آمادگی برای عمل نسبت به یک مساله را نگرش شخص نسبت به آن مساله می‌گویند. اگر فردی به شغل خود علاقمند نباشد، ادامه‌ی کار خسته کننده و حتی غیر ممکن خواهد بود. بیشتر تحقیقات حاکی از آن است که نگرش‌ها در دوران دانشجویی امکان بیشترین تغییر را پیدا می‌کنند (۱). نگرش مثبت نسبت به آینده‌ی شغلی، انگیزش شغلی را به همراه خواهد داشت و آن نیز موجب موفقیت شغلی خواهد شد (۲).

لذا باتوجه به اینکه دانشجویان به عنوان یکی از ارکان اصلی در دانشگاه، پیکره‌ی اصلی سازمان‌ها و ارگان‌های مختلف اجتماعی را در آینده تشکیل می‌دهند و نوع نگرش و رضایت‌مندی آنان در زمینه‌ی رشته‌ی تحصیلی خود عامل مؤثری در ایجاد انگیزش و ارتقای کیفیت دانش می‌باشد (۳). بنابراین برنامه ریزی در این زمینه از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشد.

یکی از مهم‌ترین دلایل انتخاب رشته توسط دانشجویان، اشتغال و شغل آینده آن‌ها است. نگرانی از آینده‌ی شغلی، مقوله‌ای جهانی بوده و مختص به کشور ما نیست، لذا انجام مطالعات ملی و منطقه‌ای برای آگاهی از چگونگی نگرش دانشجویان به آینده‌ی شغلی و رشته‌ی تحصیلی خود برای پیش بینی رفتارهای اجتماعی آنان می‌تواند مفید باشد (۴).

از آنجائی که رشته‌های مختلف بهداشت و درمان نقش بسزایی را در ارتقای سطح بهداشت جامعه ایفا می‌کنند، نیروهای بهداشتی متخصص در رشته‌های مختلف ارائه دهندگان خط مقدم خدمات بهداشتی درمانی در سطح جامعه می‌باشند که باید پس از فارغ التحصیل شدن بتوانند در پست‌های سازمانی

روش بررسی

نوع مطالعه مقطعی بود و حداقل حجم نمونه مورد نیاز برای با توجه به مطالعات همبستگی و با توجه به مقدار خطای نوع اول ۰/۰۵، توان آزمون ۰/۹ و مقدار ضریب همبستگی بدست آمده ۰/۲ در یک نمونه پایلوت ۳۰ نفره تعداد ۳۰۰ نفر تعیین شد. جامعه‌ی پژوهش را کلیه‌ی دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی قم که حداقل یک ترم تحصیلی را گذرانده باشند تشکیل می‌داد. تعداد ۳۱۳ دانشجو با روش نمونه‌گیری آسان وارد مطالعه شدند که از این میان دانشجویان پزشکی ۴۰ نفر، دندان‌پزشکی ۲۱ نفر، پرستاری ۷۰ نفر، فوریت‌ها ۲۱ نفر، علوم آزمایشگاهی ۳۴ نفر، اطاق عمل ۱۳ نفر، هوشبری ۳۲ نفر، بهداشت ۴۴ نفر و مامایی ۲۶ نفر بودند. ابزار پژوهش، پرسشنامه‌ای محقق ساخته مشتمل بر دو بخش، بخش اول شامل سؤالات دموگرافیک: مقطع و رشته‌ی تحصیلی، جنس، محل سکونت و وضعیت تأهل و...، بخش دوم شامل سؤالاتی در مورد نگرش دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی شان است. که شامل ۱۶ سؤال اصلی در چهار حیطه: ارتباط رشته با آینده‌ی شغلی (۴ سؤال)، جایگاه اجتماعی رشته‌ی تحصیلی (۴ سؤال)، تأثیر رشته‌ی تحصیلی در شکل‌گیری شخصیت و نگرش دانشجو (۴ سؤال) و همچنین موقعیت رشته در بین سایر رشته‌ها (۴ سؤال) که با استفاده از منابع معتبر علمی و نظر کارشناسان تهیه شده بود، جمع‌آوری گردید. معیار سنجش دیدگاه دانشجویان مورد مطالعه، مقیاس ۵ قسمتی لیکرت (خیلی کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاد = ۴، خیلی زیاد = ۵) است و نمره‌ی پرسشنامه بین ۲۰ تا ۸۰ متغیر می‌باشد. روایی صوری پرسشنامه اولیه به روش کمی تعیین شد. در تعیین کمی روایی صوری از روش تأثیر آیت‌م (Item Impact Method) استفاده شد که در این روش اگر نمره‌ی تأثیر مساوی و یا بیشتر از ۱/۵ باشد عبارت‌ها حفظ می‌گردند. برای بررسی روایی محتوا به شیوه‌ی کمی از دو ضریب نسبت روایی محتوا و شاخص

مطالعه‌ی مهدیون و همکاران با عنوان بررسی میزان افت تحصیلی و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه دانشجویان دانشکده‌ی پرستاری و مامایی در کرمانشاه در نیم‌سال اول سال تحصیلی ۹۱-۹۰ نشان داد که یافته‌های این مطالعه حاکی از اثرات منفی مشکلات خانوادگی، مذکر بودن، زندگی در خوابگاه دانشجویی، عدم برنامه ریزی درسی و نگرش منفی به آینده‌ی شغلی بر میزان افت تحصیلی دانشجویان پرستاری بود. (۲۴)

نتایج مطالعه نامادها و همکاران با عنوان بررسی ارتباط بین نگرش دانشجویان سال دو نسبت به علم و یادگیری و دستیابی آن‌ها به تحصیلات عالی که روی ۴۲۲ نمونه در بین رشته‌های مختلف انجام شد نشان داد که نگرش نسبت به یادگیری در دخترها نسبت به پسرها مثبت‌تر می‌باشد و مشخص گردید که یک ارتباط معنی دار و مثبت بین نوع نگرش به یادگیری و دستیابی به تحصیلات عالی وجود دارد (۱۴). پژوهش آوان و عالی با عنوان نگرش نسبت به علوم و رابطه‌ی آن با موفقیت دانشجویان در کسب علم در دروس فیزیک، شیمی، زیست شناسی و ریاضی که روی ۱۸۸۵ دانشجو سال دو انجام شد نشان داد که نوع نگرش تأثیر مهم و بسزایی در فراگیری علوم دارد (۱۵). زاپالا در پژوهشی تحت عنوان تأثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی در عملکرد تحصیلی دانشجویان در استرالیا که روی بیش از ۳۰۰۰ دانشجو بیان کرد کسانی که از خانواده‌های سطح پایین اقتصادی هستند کمتر مطالعه می‌کنند و نسبت به تحصیل نگرش منفی دارند و زودتر ترک تحصیل می‌کنند (۱۳)

حال با توجه به اهمیت نوع نگرش دانشجو و تأثیر آن در پیشرفت و افت تحصیلی در آموزش، لذا این مطالعه با هدف تعیین نگرش دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی خود و رابطه‌ی آن با افت تحصیلی در دانشگاه علوم پزشکی قم در سال ۱۳۹۴ انجام شد.

حضور در دانشکده‌ها حضور یافته و با هماهنگی آموزش و رضایت اساتید و دانشجویان در ابتدای جلسات کلاس درس، اهداف مطالعه برای دانشجویان کاملاً و به روشنی شرح داده شد و از دانشجویان خواسته شد نظرات واقعی خود را با دقت و حوصله در مقابل هر سؤال پرسشنامه با علامت مشخص نمایند و نهایتاً بعد از تکمیل نمودن، پرسشنامه‌ها توسط خود پژوهش‌گر جمع‌آوری گردید.

در این مطالعه به منظور آنالیز کلیه داده‌ها وارد نرم افزار spss 18 گردید و با استفاده از آمار توصیفی و آزمون‌های آماری کای اسکور، تی مستقل و آنوا و رگرسیون چند متغیره مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در ضمن سطح معناداری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

از مجموع ۳۱۳ نفر از دانشجویانی که در این طرح مشارکت نمودند تعداد ۱۱۱ نفر مذکر و ۱۹۸ نفر مونث بودند. تعداد ۲۰۱ نفر نیز مجرد و ۷۱ نفر متاهل بودند. سایر مشخصات افراد مطالعه در جدول ۱ نشان داده شده است. شاخص‌های توصیفی دو متغیر افت تحصیلی و نگرش در جدول ۲ نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می‌شود نمره‌ی افت در حیطه‌ی عوامل خانوادگی کمترین مقدار و در حیطه‌ی عوامل آموزشی بیشترین مقدار را داشت. نگرش نیز در حیطه ارتباط رشته با شغل آینده کمترین مقدار و در حیطه‌های جایگاه اجتماعی رشته و تاثیر آن در شکل‌گیری شخصیت بیشترین مقدار را داشت. شایان ذکر است که در پرسشنامه نگرش بالاترین امتیاز به مورد تاثیر رشته‌ی تحصیلی در ارائه‌ی خدمت به جامعه و میزان تاثیر محتوی رشته‌ی تحصیلی در افزایش دانش عمومی و تخصصی داده شده است و کمترین امتیاز مربوط به مولفه تمایل فرد جهت تغییر رشته‌ی تحصیلی و میزان تضمین امنیت شغلی در آینده می‌باشد.

روایی محتوا استفاده شد. بدین منظور ۱۰ نفر از اساتید و اعضای هیات علمی هر یک از سوالات را بررسی کردند و آن‌ها را بر اساس طیف سه قسمتی ضروری است، مفید است ولی ضروری نیست، ضرورتی ندارد طبقه بندی کردند. برای محاسبه ضریب نسبت روایی محتوای هر سوال تعداد متخصصانی که گزینه‌ی ضروری را پاسخ داده‌اند بر ۱۰ تقسیم شد. بر اساس جدول لاوشه مقدار قابل قبول برای این معیار با توجه به تعداد ۱۰ متخصص ۰/۶۲ است. برای محاسبه ضریب شاخص روایی محتوا نیز متخصصین به هر آیتم ابزار در خصوص سه معیار مربوط بودن، ساده بودن و شفاف بودن بر اساس طیف لیکرتی ۴ قسمتی نمره دادند و سپس با استفاده از نسبت تعداد افرادی که گزینه سوم و چهارم را انتخاب کرده بودند برای هر سوال این شاخص محاسبه شد. تمامی سوالات طراحی شده نمره تأثیر بیشتر از ۱/۵ داشتند. همچنین در بررسی کمی روایی محتوا تمامی سوالات مقدار CVR بیشتر از ۰/۶۲ و مقدار نمره CVI بیشتر از ۰/۸ داشتند.

پایایی پرسشنامه‌ها با روش آزمون باز آزمون مقدار ۰/۷ و همسانی درونی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، با مقدار ۰/۸۰ تایید شد.

در مورد افت تحصیلی هم از پرسشنامه محقق ساخته دو بخشی استفاده شد که شامل اطلاعات تحصیلی است که متشکل از ۳۵ سؤال است. (۱۳ سوال در رابطه با عوامل فردی، ۸ سوال در رابطه با عوامل خانوادگی، ۱۴ سوال در رابطه با عوامل آموزشی) که از طریق معیار لیکرت و از نوع ۵ گزینه‌ای، برای هر کدام از پاسخ‌ها امتیازاتی به صورت خیلی کم=۱، کم=۲، متوسط=۳، زیاد=۴ و خیلی زیاد=۵ در نظر گرفته شد. مراحل روایی صوری و محتوایی این پرسشنامه نیز مانند پرسشنامه نگرش انجام و پرسشنامه نهایی بدست آمد. بعد از تصویب طرح، مجوز اجرای طرح از دانشگاه گرفته و به تک تک دانشکده‌ها ارائه گردید. پژوهش‌گر به صورت

جدول ۱: مشخصات دموگرافیک افراد مورد مطالعه (۳۱۳ نفر)

متغیر	تعداد	درصد
جنسیت	زن	۲۰۰
	مرد	۱۱۳
وضعیت تاهل	مجرد	۲۰۱
	متاهل	۷۳
معدل دیپلم	۱۰-۱۵	۱۵
	۱۵-۱۷	۴۱
	۱۷-۲۰	۲۲۲
سال دریافت دیپلم	۱۳۷۰ >	۸
	۱۳۷۰-۱۳۸۰	۲۱
	۱۳۸۰-۱۳۹۰	۶۹
	>۱۳۹۰	۱۸۴
رشته‌ی تحصیلی	پزشکی	۴۲
	داندانپزشکی	۲۱
	پرستاری	۷۰
	فوریت پزشکی	۲۷
	علوم آزمایشگاهی	۳۵
	اتاق عمل	۱۳
	هوشبری	۳۲
	بهداشت	۴۴
	مامایی	۲۷
شغل پدر	کارمند	۵۴
	آزاد	۸۷
	غیره	۶۸
شغل مادر	کارمند	۲۸
	خانه دار	۱۵۵
	غیره	۱۱

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار متغیر افت تحصیلی و نگرش

انحراف معیار	میانگین	
متغیر افت تحصیلی		
۱۰/۴	۳۷/۷	حیطه عوامل فردی در افت تحصیلی
۸/۵	۱۹/۵	حیطه عوامل خانوادگی در افت تحصیلی
۱۲/۱	۴۵/۴	حیطه عوامل آموزشی در افت تحصیلی
۲۵/۶	۱۰۲/۸	نمره کل افت تحصیلی
متغیر نگرش نسبت به رشته‌ی تحصیلی		
۴/۰۱	۱۱/۹	حیطه ارتباط رشته با آینده‌ی شغلی در نگرش
۳/۶۲	۱۳/۲	حیطه جایگاه اجتماعی رشته در نگرش
۳/۵	۱۳/۳	حیطه تأثیر رشته در شکل‌گیری شخصیت در نگرش
۳/۰۶	۱۲/۰۶	حیطه موقعیت رشته در بین سایر رشته‌ها در نگرش
۱۱/۶۲	۵۰/۵	نمره کل متغیر نگرش

به رشته‌ی پزشکی و دندانپزشکی و منفی‌ترین نگرش مربوط به رشته‌ی بهداشت بود ($p < 0/001$). ارتباط تحصیلات پدر نیز با نوع نگرش معنادار شد ($p = 0/03$). در مورد افت تحصیلی متغیر میزان واحدهای گذرانده، ارتباط معنی‌داری وجود داشت ($p < 0/05$) به طوری که هرچه میزان واحدهای گذرانده افزایش یابد میزان افت تحصیلی کاهش می‌یابد ($p = 0/03$). تأهل نیز با افت تحصیلی ارتباط داشت به طوری که میانگین نمره افت در افراد مجرد به طور معناداری بیشتر از افراد متأهل بود ($p = 0/025$). سال دریافت دیپلم ($p = 0/025$)، معدل دیپلم ($p = 0/007$) و رشته‌ی تحصیلی ($p = 0/018$) نیز با افت تحصیلی رابطه‌ی معنادار داشت. جنسیت، سن، نوع دیپلم، سال ورود به دانشگاه، بومی و غیربومی بودن، وضعیت مسکونی خانواده، سابقه‌ی مشروطی، نوع سکونت دانشجوی، شغل مادر، شغل پدر، تحصیلات مادر، تحصیلات پدر، درآمد خانواده و نوع سهمیه با افت تحصیلی رابطه‌ی معنادار نداشت ($p > 0/05$). ضریب همبستگی پیرسون نشان داد برخی از عوامل افت تحصیلی با چهار حیطه‌ی نگرش ارتباط رشته با آینده‌ی شغلی

نتایج تحقیق نشان داد که جنسیت، تأهل، سن، نوع دیپلم، سال ورود به دانشگاه، بومی و غیربومی بودن، وضعیت مسکونی خانواده، سابقه مشروطی، نوع سکونت دانشجوی، شغل مادر، شغل پدر، تحصیلات مادر، درآمد خانواده و نوع سهمیه با نگرش ارتباط معنی‌داری نداشت ($p > 0/05$). اما میزان علاقه به رشته‌ی تحصیلی، آگاهی از بازار کار رشته‌ی تحصیلی در آینده و وضعیت بازار کار رشته‌ی تحصیلی در حال حاضر، با نوع نگرش ارتباط داشت ($p < 0/001$). به طوری که هرچه میزان علاقه بیشتر و بازار کار بهتر باشد نوع نگرش دانشجویان هم نسبت به رشته‌ی تحصیلی مثبت‌تر بود. معدل دیپلم با نگرش ارتباط معناداری داشت ($p < 0/001$). در ضمن ارتباط سال دریافت دیپلم نیز، با نگرش معنادار شد ($p = 0/03$) و نتایج به این شکل بود که مثبت‌ترین نگرش برای افرادی گزارش شده است که از سال ۹۰ به بعد دیپلم گرفته‌اند. اختلاف نگرش بین رشته‌های مختلف شامل رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی، پرستاری، فوریت، علوم آزمایشگاهی، اتاق عمل، هوشبری، بهداشت و مامایی طبق آزمون آنوا معنادار بود به طوری که مثبت‌ترین نگرش مربوط

$r=$ به طور معناداری ارتباط معکوس دارد به طوری که هر چه نگرش در هر یک از حیطه‌ها مثبت‌تر، افت تحصیلی کمتر می‌باشد (جدول ۳).

جایگاه اجتماعی رشته‌ی تحصیلی ($r= -0/26, p<0/001$)، تاثیر رشته‌ی تحصیلی در شکل‌گیری شخصیت و نگرش دانشجویان ($r= -0/26, p<0/001$)، موقعیت رشته در بین سایر رشته‌ها ($r= -0/22, p<0/001$)

جدول ۳: بررسی رابطه متغیر نگرش نسبت به رشته‌ی تحصیلی و حیطه‌های آن با افت تحصیلی

حیطه نگرش	ارتباط رشته با آینده شغل	جایگاه اجتماعی رشته	تاثیر رشته در شکل‌گیری شخصیت	موقعیت اجتماعی رشته در بین سایر رشته‌ها	نمره‌ی کل نگرش
ضریب همبستگی	مقدار آزمون	ضریب همبستگی	مقدار آزمون	ضریب همبستگی	مقدار آزمون
$-0/26$	$<0/001$	$-0/25$	$<0/001$	$-0/22$	$<0/001$
ضریب همبستگی	مقدار آزمون	ضریب همبستگی	مقدار آزمون	ضریب همبستگی	مقدار آزمون
$-0/26$	$<0/001$	$-0/25$	$<0/001$	$-0/22$	$<0/001$

مدل رگرسیون شدند تا اثر نگرش روی افت تحصیلی با تعدیل این متغیرها بدست آید. همان‌طور که نتایج جدول ۴ نشان داد باز هم نگرش با افت تحصیلی رابطه معنادار دارد ($p=0/04$).

در نهایت با استفاده از رگرسیون چند متغیره رابطه‌ی متغیر نگرش روی افت تحصیلی بررسی شد بدین منظور متغیرهایی که به صورت تک متغیره با افت تحصیل رابطه داشتند وارد

جدول ۴: نتایج رگرسیون خطی در مورد میزان تاثیر متغیرهای دموگرافیک و نگرش نسبت به رشته‌ی تحصیلی بر روی افت تحصیلی

متغیر	مقدار β	SE(β)	مقدار آزمون
نگرش	0/38	0/22	0/04
وضعیت تأهل	-2/18	5/92	0/7
معدل دیپلم	6/27	4/87	0/20
سال دریافت دیپلم	3/45	2/63	0/19
رشته‌ی تحصیلی	0/09	0/91	0/92
تعداد واحد گذرانده شده	-0/30	1/03	0/76

بحث

خانوادگی کمترین مقدار و در حیطه‌ی عوامل آموزشی بیشترین مقدار را داشت. که با مطالعه‌ی نجیمی و همکاران تحت عنوان عوامل موثر بر افت تحصیلی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان همخوانی دارد (۱۶). در ضمن بین متغیرهای مربوط به نوع نگرش بالاترین نمره به تاثیر رشته‌ی تحصیلی در ارائه‌ی خدمت به جامعه و میزان تاثیر

در این مطالعه به بررسی نگرش دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی خود و رابطه‌ی آن با برخی از عوامل افت تحصیلی در دانشگاه علوم پزشکی قم در سال ۱۳۹۴ پرداخته شده است. بررسی یافته‌ها نشان داد که در بین حیطه‌های مربوط به افت تحصیلی نمره‌ی افت در حیطه عوامل

و موفقیت تحصیلی و نمرات انگیزه پیشرفت به دست آمد (۱۸)، که به نظر غیر منطقی هم نمی‌باشد چراکه کسانی که معدل بالاتری دارند انگیزه‌ی بیشتری هم نسبت به درس خواندن دارند و از ابتدا به تحصیل هم بیشتر اهمیت می‌دهند. در مورد میزان علاقه به رشته‌ی تحصیلی و بازار کار که ارتباطشان در مطالعه‌ی حاضر با نگرش مثبت گردید که با نتایج مطالعات انجام شده همخوانی دارد مطالعه‌ی میراخوری و همکاران تحت عنوان "مروری بر مطالعات انجام شده در باره‌ی نگرش دانشجویان دندانپزشکی نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود در ایران ۱۳۹۲" نشان داد که موقعیت اجتماعی و امنیت شغلی رشته دندانپزشکی مهم‌ترین عواملی هستند که موجب دیدگاه مثبت نسبت به رشته‌ی دندانپزشکی و آینده‌ی شغلی این رشته گردیده است (۱۹). همچنین یافته‌های مطالعه‌ی صمدی و همکاران "با عنوان نگرش دانشجویان رشته‌ی بهداشت محیط دانشگاه علوم پزشکی همدان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی" نشان داد که میانگین نمرات نگرش افراد مورد مطالعه نسبت به آینده‌ی شغلی خود پایین‌تر از حد قابل قبول بوده است یعنی اکثر دانشجویان نگرش مطلوبی نسبت به آینده‌ی شغلی خود نداشته‌اند. مثبت‌ترین نگرش مربوط به رشته‌ی پزشکی و دندانپزشکی و منفی‌ترین نگرش مربوط به رشته‌ی بهداشت می‌باشد (۱۰).

آراموا و همکارانش در مطالعه‌ی خود بیان می‌کنند که ۷۳ درصد از دانشجویان دندانپزشکی کشور بلغارستان از انتخاب این رشته به عنوان شغل آینده خود راضی بودند و آن را به عنوان یک پرستیژ اجتماعی می‌دانستند (۲۰). همچنین بررسی دیگری که در دانشگاه پنسیلوانیا آمریکا (۲۰۰۵) انجام شده است نتایج نشان دادند که ۹۰ درصد از دانشجویان پزشکی از برنامه‌های آموزشی تحصیلی خود رضایت و به آینده‌ی شغلی خود امید دارند (۲۱). در مطالعه‌ی خمرنیا و همکاران با عنوان "بررسی نگرش دانشجویان دانشکده‌ی بهداشت زاهدان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی در سال ۱۳۹۴" نتایج

محتوی رشته‌ی تحصیلی در افزایش دانش عمومی و تخصصی داده شده است و کمترین نمره را برای تمایل به تغییر رشته تحصیلی و میزان تضمین امنیت شغلی در آینده رشته قائل شده‌اند. که با نتایج مطالعه‌ی فتاحی و همکاران با عنوان بررسی رضایت‌مندی دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان نسبت به رشته‌ی تحصیلی خود و برخی عوامل مرتبط با آن مطابقت دارد (۱۷).

ارتباط تحصیلات پدر، سال دریافت دیپلم، معدل دیپلم، میزان علاقه به رشته‌ی تحصیلی و بازارکار رشته‌ی تحصیلی قبل از شروع به تحصیل و در آینده با نگرش در این مطالعه معنادار شد. که با مطالعه‌ی حاجیان و نصیری تحت عنوان "ارزیابی نگرش دانشجویان پزشکی نسبت به آینده‌ی شغلی خود در دانشگاه علوم پزشکی بابل ۱۳۸۵" (۱۱) و با تحقیق رجالی و همکاران تحت عنوان "نگرش دانشجویان دانشکده‌ی بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود در سال ۱۳۸۷" (۱۲) تقریباً همخوانی دارد. براساس مطالعه‌ی حاضر سال دریافت دیپلم با متغیر نگرش معنا دار شد و افرادی که بعد از سال ۹۰ دیپلم گرفته بودند و وارد دانشگاه شده بودند نگرش مثبت‌تری نسبت به بقیه داشتند و منفی‌ترین نگرش مربوط به افرادی بود که بین سال‌های ۷۵-۷۰ دیپلم گرفته بودند که احتمالاً به دلیل مشکلاتی که در این ۱۵-۲۰ سال داشتند و به علت افزایش سن و کاهش انرژی از میزان انگیزه آن‌ها کاسته شده بوده است چون گرفتن مدرک هم شاید چندان تاثیری بعد از گذشت این همه سال در زندگی آن‌ها نداشته باشد.

ارتباط معدل دیپلم با نگرش در مطالعه‌ی حاضر معنا دار گردیده است که در این زمینه مطالعه‌ای یافت نشد. اما در مطالعه‌ی نوحی و همکاران با عنوان بررسی انگیزه‌ی پیشرفت و رابطه‌ی آن با موفقیت تحصیلی در دانشجویان رشته‌های پزشکی، پرستاری و خدمات درمانی دانشگاه بقیه ا... (عج) انجام شد، رابطه‌ی مثبت و معنی داری بین معدل دیپلم

نشان دهنده‌ی کاهش نگرش مثبت دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی بود و در کل آینده‌ی شغلی از عوامل منفی در نگرش دانشجویان نسبت به رشته‌ی بهداشت بود (۲۲). که این سه مطالعه با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد چرا که هر چقدر آینده‌ی شغلی و وضعیت بازار کار بهتر باشد نگرش هم مثبت‌تر است.

در مورد تعداد واحدهای گذرانده، با نگرش، ارتباط معنی داری وجود دارد به طوری که هر چه میزان واحدهای گذرانده افزایش یابد نگرش افزایش می‌یابد. مطالعه‌ی همسو در این زمینه یافت نشد و نتایج این تحقیق با تحقیق قادری تحت عنوان بررسی نگرش دانشجویان رشته‌ی علوم آزمایشگاهی دانشگاه علوم پزشکی کردستان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود همخوانی ندارد چرا که نتایج این تحقیق نشان داد که هر چقدر ترم‌های تحصیلی دانشجویان بالاتر می‌رود انگیزه‌ی آن‌ها کاهش می‌یابد (۲۳). به نظر می‌رسد دلیل این تناقضات این باشد که: اولاً این تحقیق فقط در مورد رشته‌های علوم آزمایشگاهی صورت گرفته است و ثانیاً طبق نتایج این تحقیق نگرش دانشجویان در کل نسبت به رشته‌ی و آینده‌ی شغلیشان منفی بوده است بنابراین هر چقدر به زمان فارغ التحصیلی نزدیک‌تر می‌شدند چون آینده‌ی شغلی روشنی در پیش رو نداشتند نگرش آن‌ها منفی‌تر می‌شده است.

همچنین برخی از عوامل افت تحصیلی با چهار حیطه‌ی نگرش (ارتباط رشته با آینده‌ی شغلی، جایگاه اجتماعی رشته‌ی تحصیلی، تاثیر رشته‌ی تحصیلی در شکل‌گیری شخصیت و نگرش دانشجو، موقعیت رشته در بین سایر رشته‌ها) به طور معناداری ارتباط معکوس دارد به طوری که هر چه نگرش در هر یک از حیطه‌ها مثبت‌تر، افت تحصیلی کمتر می‌باشد نتایج مطالعه‌ی نامادها و همکاران با عنوان بررسی ارتباط بین نگرش دانشجویان سال دو نسبت به علم و یادگیری و دستیابی آن‌ها به تحصیلات عالی که روی ۴۲۲ نمونه در بین رشته‌های مختلف انجام شد نشان داد که نگرش

نسبت به یادگیری در دخترها نسبت به پسرها مثبت‌تر می‌باشد و مشخص گردید که یک ارتباط معنی دار و مثبت بین نوع نگرش به یادگیری و دستیابی به تحصیلات عالی وجود دارد (۱۴). پژوهش آوان و عالی با عنوان نگرش نسبت به علوم و رابطه‌ی آن با موفقیت دانشجویان در کسب علم در دروس فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی و ریاضی که روی ۱۸۸۵ دانشجو سال دو انجام شد نشان داد که نوع نگرش تاثیر مهم و بسزایی در فراگیری علوم دارد (۱۵). زاپالا (Zappla G) در پژوهشی تحت عنوان تاثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی در عملکرد تحصیلی دانشجویان در استرالیا که روی بیش از ۳۰۰۰ دانشجو بیان کرد کسانی که از خانواده‌های سطح پایین اقتصادی هستند کمتر مطالعه می‌کنند و نسبت به تحصیل نگرش منفی دارند و زودتر ترک تحصیل می‌کنند (۱۳). که کلیه‌ی نتایج بالا با مطالعه‌ی انجام شده همخوانی دارد.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش مثبت‌ترین نگرش مربوط به رشته‌ی پزشکی و دندان پزشکی و منفی‌ترین نگرش مربوط به رشته‌های بهداشت می‌باشد و ارتباط نگرش نیز با برخی از عوامل افت تحصیلی معنا دار شده است، لذا ضروری است که برنامه‌های مدونی برای تقویت نگرش نسبت به رشته‌ی و عواملی که باعث موفقیت تحصیلی می‌شود تدوین و اجرا گردد. تا بتوان در نهایت با رفع چالش‌های آموزشی در دانشکده‌های گروه پزشکی کیفیت ارائه خدمات را ارتقا داد.

تقدیر و تشکر

در پایان از دانشگاه علوم پزشکی قم جهت همکاری با اینجانب جهت این طرح پژوهشی با کد ir.muq.rec.1394.51 نهایت تشکر و قدر دانی رادارم و بدین وسیله از کلیه‌ی اساتید و همکارانی که اینجانب را در طول اجرای طرح یاری نمودند صمیمانه قدر دانی می‌نمایم.

References

- 1- Jensen LA, Arnett JJ, Feldman SS, Cauffman E. It's wrong, but everybody does it: Academic dishonesty among high school and college students. *Contemporary Educational Psychology*. 2002 Apr 1; 27(2):209-28.
- 2- Faucher D, Caves S. Academic dishonesty: Innovative cheating techniques and the detection and prevention of them. *Teaching and Learning in Nursing*. 2009; 4: 37-41
- 3- Sierles F, Hendrickx I. Cheating in medical school. *Academic Medicine*. 1980 Feb 1;55(2):124-5.
- 4-Rozance CP. Cheating in medical schools: implications for students and patients. *JAMA*.1991;266(17):2453-6
5. Hamdi M, Soleimani B, Nasr Isfahani B, Mandegar H. Evaluation of graduate student from 1989 to 1994 In school of health regarding their employment or continuing education. *Res Med Sci J*. 1998; 3(1): 32 -36. [Persian]
- 6-Murdoc TB, Beauchamp AS, Hinton A. Predictors of cheating and cheating attributions: Does classroom context influence cheating and blame for cheating? *European Journal of Psychology of Education*. 2008; 23(4):477-492
- 7- Nakhai N, Hoseini S.V. Investigation of medical students' opinions on cheating and its frequency. *Strides in Development of Medical Education* .1383; 1 (2): 64-57.[Persian].
- 8- Murdok TB, Anderman EM. Motivational perspectives on student cheating: toward an integrated model of academic dishonesty. *Educational Psychologist*.2006; 41(3):129-145
- 9- Lopez-Barcena J, González-de MC, Avila-Martinez I, Teos-Aguilar O. Epidemiological health factors and their relationship with academic performance during the first year of medical school. Study of two generations. *Gaceta medica de Mexico*. 2009;145(2):81-90.
- 10- Samadi M, Taghizadeh J, Esfahani ZK, Mohammadi M. Evaluating Environmental Health Students' Attitudes toward their Discipline and Future Career in Hamedan University of Medical Sciences in 2008. *Iranian journal of medical education*. 2010 Jan 1; 9(4).
- 11- Hajian K, Nassiri A, Evaluation of attitude of medical students in Babol University of Medical Sciences. *Journal of Babol University of Medical Sciences*. 2006; 8(1):86-95.2010; 9(4) :331-336-. (Persian)
- 12- Rejali M, Mostajeran M, Lotfi M.[Isfahan medical science university, school of health students "attitude toward the health sciences field and his career in 2009] *Journal of health systems Research*. 2011; 5(1):106-115.
- 13- Zappla G. The influence of social and economic disadvantage in the academic performance of school students in Australia. *Journal of sociology* 2002; 38(2):129-148
- 14- Narmadha U, Chamundeswari S. Attitude towards learning of science and academic achievement in science among students at the secondary level. *Journal of Sociological Research*. 2013 Jul 1; 4(2):114.
- 15- Ali MS, Awan AS. Attitude towards science and its relationship with students' achievement in science. *Interdisciplinary journal of contemporary research in business*. 2013 Feb; 4(10):707-18.
- 16- Arash Najimi, Seyed Davoud Meftagh, Gholamreza Sharifirad. The Factors Affecting Educational Failure, from the Perspective of the Students of Isfahan University of Medical Sciences, Iran. *Journal of Health System*. 2013 (7)11:790-796(Persian)
- 17- Fattahi Z, Javadi Y, Nakhaee N, Study on satisfaction of dental students to their field of Kerman University of Medical Sciencesd its risk factors. *Journal of Strides in Development of Medical Education*, 1383.No.1, Pp. 40-32.(Persian)

- 18- Noohi S, Hosseini .M, Rokhsarizadeh H, Saburi A, Alishiri Gh. Progress Motivation among Baqiyatallah University of Medical Sciences Students and Its Relationship with Academic Achievement. *Iranian Journal of Military Medicine Autumn*. 2012(14)3:200-204(Persian)
- 19- Mahdieh Mirakhori ,Reza Amid ,Massoud Seifi ,Mahdi Kadkhodazadeh ,Shireen Shidfar, Mohammad Taghi Baghani. The Attitude of Dental Students to their Academic and Career Position: A Review. *Journal of Student Research Shahid Beheshti University of Medical Sciences* 2014; 2(1): 6:40-44
- 20- Avramova N, Yaneva K, Bonev B. First-year dental students' motivation and attitudes for choosing the dental profession. *Acta Med Acad* 2014; 43(2): 113-21.
- 21- Watt CD, Cereeley SA, Shea JA. Educational views and attitudes and career goals of MD-PHD students at university of Pennsylvania of medicine. *Acad Med* 2005; 80(2): 143-8.
- 22- Khammarnia F, Shokohian Sh, Eskandari A, Kassani F. Students' Attitudes Toward Their Education and Job Prospects in Zahedan Health School in 2015. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences* 2017(15)11:1003-1014
- 23- Mehdi Ghaderi, Syed Koosha Sajadi1, Ahmad Vahabi, Bijan Noori. Evaluation of laboratory sciences students' attitude toward their field of study and future career in Kurdistan University of Medical Sciences, 2015. *Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences* May 2017(10): 52-60
- 24- Mahdion Z, Khatony A, Abdi A, Jafary F. Assessment of Academic Failure Rate and Related Factors From the Perspective of Nursing Students of School of the Nursing and Midwifery Faculty, Kermanshah University of Medical Sciences, in the First Semester of 2011-2012. Assessment. 2016 Nov; 5(5).